

Luku 1: Näkökulmia tehtäviin ja kuviin

Kuvatehtävä s. 6–7

Joutuvatko lapset korvaamaan miljoonavahingot? Vai kenen ne on korvattava?

- Lain mukaan alle 15-vuotiaat eivät ole rikosoikeudellisessa vastuussa, mutta he voivat silti joutua korvausvastuuseen. Tulipalosta aiheutui miljoonaluokan vahingot.
- Kun asiaa lähdetään selvittämään, katsotaan aluksi vanhempien kotivakuutukset. Kotivakuutukseen kuuluu yleensä vastuuvakuutus, joka kattaa ulkopuolisille sattuneita vahinkoja. Yleensä alle 12-vuotiaiden tekemät vahingot korvataan, vaikka ne olisivat olleet tahallisesti aiheutettuja.
- Oikeus arvioi, kuinka suuren osan vahingoista lapset joutuvat korvaamaan. Tässä vaikuttaa esimerkiksi tekijöiden ikä ja kehitystaso sekä varallisuus. Tämän jälkeen oikeuden määräämä kohtuullinen korvaussumma haetaan vastuuvakuutuksesta. Alaikäisten vahingonkorvauksissa pyritään aina sovitteluun.
- Jos kotivakuutusta ei ole, haetaan korvausta kiinteistön omistajan kiinteistö- ja irtaimistovakuutuksista. Harvoin lapset tai heidän vanhempansa joutuvat maksamaan satojen tuhansien korvauksia itse.

1. Vastaa kysymyksiin oikeusjärjestyksestä ja sen hierarkiasta.

a) Mitä tarkoittaa oikeusjärjestys?

- Oikeusjärjestys tarkoittaa kaikkia yhteiskunnan toimintaa sääteleviä oikeusnormeja.

b) Mihin sitä tarvitaan?

- Ilman oikeusjärjestystä yhteiskunta ei toimisi. Se määrittää yhteiskunnan pelisäännöt ja turvaa oikeuden toteutumisen.
- Oikeusjärjestykseen kuuluu muun muassa se, että eduskunta säätää lait, joita tulee noudattaa, viranomaiset valvovat niitä ja tuomioistuimet tuomitsevat lain rikkomisesta.
- Oikeusjärjestykseen kuuluu myös lakien ja tuomioistuinten hierarkia.

c) Minkälaista hierarkiaa siinä noudatetaan?

- Alempi laki tai määräys ei saa olla ristiriidassa ylemmän kanssa. Suomessa hierarkian ylimpänä on Suomen perustuslaki.
- Ylempi tuomioistuin voi kumota tai muuttaa alemman tuomioistuimen päätöksen.

2. Vastaa kysymyksiin oikeusvaltioperiaatteesta.

a) Mitä tarkoittaa oikeusvaltio?

- Se tarkoittaa valtiota, jossa:
  - julkisen vallan käyttäminen perustuu lakiin
  - viranomaiset eivät tee mielivaltaisia päätöksiä
  - kansalaiset voivat luottaa, että kaikkia kohdellaan yhdenvertaisesti
  - viranomaisten päätökset ovat julkisia ja niistä voi valittaa.

b) Miten oikeusvaltion ajatus tulee esille Suomen oikeusjärjestyksessä?

- Suomen oikeusjärjestyksen perustana on ajatus, että Suomi on oikeusvaltio.
- Tämä mainitaan heti perustuslain 2. pykälässä.
- Kansalaisten perusoikeudet on kirjattu perustuslakiin.
- Suomessa ihmisellä on muutoksenhakuoikeus.

3. A on myynyt B:lle kiinteistön. A:n ilmoituksen mukaan kiinteistön alueella on jäljellä rakennusoikeutta. Kun B hakee lupaa lisärakennukseen, kunnan rakennusvirasto hylkää hakemuksen, koska rakennusoikeutta ei ole jäljellä. B haastaa A:n oikeuteen, koska hän katsoo A:n antaneen väärää tietoa kiinteistöstä. Ennen oikeudenkäyntiä B saa tiedon, että kiinteistön kiinteistövero nousee. Kunta tekee B:lle ostotarjouksen kiinteistöstä.

a) Mitkä viisi oikeudellista suhdetta löydät esimerkistä?

- A on myynyt kiinteistön B:lle
- B hakee rakennuslupaa kunnalta
- B haastaa A:n oikeuteen
- kunta nostaa kiinteistövero
- kunta tekee ostotarjouksen kiinteistöstä

b) Pohdi, kuuluvatko esimerkit yksityis- vai julkisoikeuden piiriin.

- yksityisoikeuden asioita:
  - kahden yksityishenkilön välinen kauppa
  - Kyseessä on kauppaoikeuteen liittyvä riitatapaus, jossa molemmat ovat yksityishenkilöitä.
  - Kunta on tässä tapauksessa normaali ostaja, jota koskevat samat säännöt kuin tavallista kansalaista.
- julkisoikeuden asioita:
  - Rakennuslupa haetaan kunnalta.
  - Kunnalla on oikeus päättää omista veroistaan (verotusoikeus).

4. Esseetehtävä: Kuvaile Suomen valtiosisäisen oikeusnormiston hierarkia. (yo-tehtävä S2021)

- Vastauksessa on hyvä määritellä oikeusnormi ja hierarkia.
- Oikeusnormeja ovat esimerkiksi lait ja erilaiset säädökset.
- Hierarkia tarkoittaa arvojärjestelmän asteikkoa; siinä on rakenne, jossa on nouseva ja laskeva järjestys.
- Suomen oikeusjärjestelmässä oikeusnormit ovat hierarkkisessa suhteessa toisiinsa.
- Tällä tarkoitetaan sitä, että ylemmän tason oikeusnormit määrittelevät, millaisia alemman tason oikeusnormeja voidaan säätää ja miten niitä toimeenpannaan. Alemman tason normit eivät voi olla ristiriidassa ylemmän tason normien kanssa.
- Suomalaiset oikeusnormit ovat hierarkkisesti ylhäältä alaspäin perustuslaki, tavalliset lait ja asetukset. Näiden keskinäinen hierarkia ilmenee myös siinä, että perustuslaki on

merkittävin oikeusnormi ja sitä on vaikeampi muuttaa kuin tavallisia lakeja.

Valtioneuvoston asetukset paljolti ohjaavat lakien toimeenpanoa.

- Oikeusnormeihin lasketaan myös korkeimman oikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden tai EU-tuomioistuimen päätökset. Ne ovat niin sanottuja ennakkopäätöksiä ja ohjaavat lakien tulkintaa tuomioistuimissa.
- Lisätietona voi tuoda esiin, että eurooppaoikeudellisia normeja ovat asetukset, direktiivit ja päätökset. Niiden hierarkkinen suhde kansallisiin lakeihin näkyy siinä, että asetukset astuvat voimaan sellaisenaan niin Suomessa kuin muissakin EU:n jäsenvaltioissa, direktiivit puolestaan ohjaavat, millaisiksi tietyt lait on säädettävä. Toisaalta eduskunta voi vaikuttaa Euroopan unionin lainsäädäntöön.

5. Etsi esimerkki koulutukseen tai ympäristöön liittyvästä

a) laista

- esimerkiksi lukiolaki 714/2018

b) asetuksesta

- esimerkiksi Valtioneuvoston asetus perusopetuksen jälkeisen koulutuksen valtakunnallisesta hakumenettelystä 834/2021

c) direktiivistä

- esimerkiksi kuluttajien oikeuksia koskeva direktiivi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/83/EU

d) Euroopan unionin asetuksesta.

- esimerkiksi asetus henkilötietojen suojaamisesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679

6. Selvitä, miten haetaan muutosta

a) lukion opiskelijaksi ottoon

- Hakija tai hänen huoltajansa voi pyytää tarkistamaan opiskelijavalintapäätöksen, jos yhteishaussa on hakijan mukaan tapahtunut virhe.
- Virheen oikaisemiseksi hakijan tai hänen huoltajansa tulee ottaa yhteyttä kyseiseen lukioon. Muutoksenhakukelpoista päätöstä tulee pyytää 30 päivän kuluessa siitä, kun hakija on saanut kirjeitse lähetettävän päätöksen opiskelijaksi ottamisesta. Vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei muuta näytetä.
- Hakijalla ja huoltajalla on oikeus vaatia oikaisua opiskelijavalintapäätöksestä oman alueen aluehallintoviranomaiselta (AVI) 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.
- Se henkilö, joka on tehnyt oikaisuvaatimuksen, voi hakea muutosta oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen valittamalla hallintotuomioistuimeen.

b) ylioppilaskokeen arvosteluun.

- Jos epäilee, että arvostelussa on tapahtunut virhe, voi vaatia ylioppilastutkintolautakunnalta oikaisuvaatimusta. Vaatimus on jätettävä 14 päivän kuluessa siitä, kun kokelaalla on ollut mahdollisuus saada arvostelun tulos tietoonsa ja nähdä koesuorituksensa.

FORUM

- Oikaisuvaatimus tehdään ensisijaisesti lautakunnan verkkopalvelussa. Vaatimuksen voi lähettää myös kirjattuna kirjeenä, salatulla sähköpostilla tai vastaavalla turvallisella tavalla.
- Ks. tarkemmin Ylioppilastutkintolautakunnan sivulta:
ylioppilastutkinto.fi/ylioppilastutkinto/oikaisuvaatimus